

The Review Of Preschool Education Programs In Terms Of Including Basic

Health Rules Within The Scope Of Self-Care Skills

Munise Duran, Inonu Universty, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8912-2669>

Hande Hasibe Arslan, Sırnak Universty, <https://orcid.org/0000-0001-7406-032X>

Abstract

It was aimed to review the Preschool Education Programs in terms of including basic health rules within the scope of self-care skills in this study. In this sense, acquisitions and indicators underlying the 2002, 2006 and 2013 Preschool Education Programs, Preschool Education Program Teacher's Guidebook in 2002 and 2006, Preschool Education Program Activity Book in 2013 and the activities included in Activity Book in 2018 were reviewed in terms of self-care skills. Sample activities in the above-stated books were analysed with descriptive content analysis with regard to actions to be taken in case of requiring hygienic situations in the frame of basic health rules, taking measures for diseases such as epidemics and contracting a disease. According to the result of the study, the program having the most acquisitions of self-care skills was 2013 Preschool Education Program. The activities organized within the scope of self-care skills are mostly included in the activity book published in 2018. In addition, it was determined that the activities in the activity books were not adequately planned in terms of self-care skills; they did not create enough awareness about health and they were not sufficient to convey the things to do in case of protecting health and contracting diseases.

Keywords: Preschool Education, Preschool Education Program, Basic Health Rules, Self-Care Skills

Inönü University
Journal of the Faculty of Education
Vol 22, No 1, 2021
pp. 234-261
DOI: 10.17679/inuefd.820407

Article type:
Research article

Received : 03.11.2020

Accepted : 01.02.2021

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Humanity has encountered various epidemics and suffered great human losses throughout history. Black plague epidemic, the most known of these, killed millions of people. Along with the epidemic, humanity influenced in many fields like economy, education and religion has gone through reforms. Finally, Covid-19 emerged on December 31, 2019 in the province of Hubei in Wuhan in China affected the whole world becoming a pandemic in a very short time. Within the scope of pandemic, various precautions have been taken in the field of education in the world and Turkey and education has been suspended for a while. In the beginning of 2020-2021 school year, it was decided to reopen the schools first with preschool education and first grades of primary schools. In this context, several hygiene measures were taken in schools. This situation recalls the question of how health and hygiene rules are included in education programs. Therefore, in 2002, 2006 and 2013 Preschool Education Programs and in the activity books published in 2013 and 2018, it was quite important to determine and analyse the activities having acquisitions and indicators for hygiene and protecting health and aiming at developing self-care skills; and the review of the acquisition of the skills related to hygiene, protection against the diseases like epidemics and actions to be taken in case of contracting disease was considered necessary. Thus, these will create data for researchers, preschool education programmers, preschool teachers and parents in accordance with the requirements occurred by determining the content of activities in activity books and acquisitions and indicators in available programs.

Purpose

The aim of this study is to analyse the acquisitions underlying 2002, 2006 and 2013 Preschool Education Programs, and the activities in *Preschool Education Program Teacher's Guidebook in 2002 and 2006*, and *Preschool Education Program Activity Book in 2013* and *the activities included in Activity Book in 2018* in terms of including basic health and hygiene rules within the scope of self-care skills.

Method

This study was conducted with descriptive content analysis model that is one of qualitative research techniques. Content analysis includes scanning of printed or visual materials systematically and analysis of them under categories thematically (Saban, 2009). Descriptive content analysis is the systematic study dealing with the studies carried out on a specified subject and the assessment of tendencies and research results of these studies on a descriptive dimension (Çalık and Sözbilir, 2014). The data interpreted by descriptive analysis are included in a process by being deepened with content analysis and thus concepts and themes that cannot be recognized by descriptive analysis method are determined with content analysis findings (Yıldırım and Şimşek, 2016).

Findings

According to the findings, the preschool education program presenting the most activities to the teachers is the Activity Book published in 2018. In 2002 Preschool Education Program, the teachers were given few activities and these could not be comprehensively presented.

The zone of development having the lowest targeted frequency value of 2002 Preschool Education Program is self-care skills. The lowest development zone in the acquisitions of 2006 Preschool Education Program is the zone of self-care skills. It was observed that the activities in 2006 Preschool Education Program Teacher's Guidebook (f=78) had, within the scope of self-care skills, the content mostly about taking measures for disease.

When the sample activities in 2002 preschool education program were analysed, it was determined that any activities were organized in terms of self-care skills. In 2006 teacher's guidebook, only one sample activity is organized in this context. In 2018 activity book, 42 activities were designed in the scope of self-care skills.

Discussion & Conclusion

When the findings of the study were analysed, it was determined that in the activities in preschool education programs, cognitive development is the most involved in aims and acquisitions the most and self-care skills are included less. In this study, it was seen that sample activities were

common in the programs as of 2002. According to the findings, the preschool education program presenting the most activities to the teachers are 2013 OÖEP and activity books published in 2013 and 2018. In 2002 Preschool Education Program, the teachers were offered the few activities and these activities could not be presented comprehensively. Self-care skills are included in learning processes, but they were not involved as acquisition and indicators.

When Preschool Education Programs were analysed, the number of acquisitions of self-care skills increased over the years. It was determined that these acquisition numbers were lower than the numbers in other development zones.

Okul Öncesi Eğitim Programlarının Öz Bakım Becerileri Kapsamında Temel Sağlık Kurallarını İçermesi Bakımından İncelenmesi

Munise Duran, İnönü Üniversitesi, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8912-2669>

Hande Hasibe Arslan, Şırnak Üniversitesi, <https://orcid.org/0000-0001-7406-032X>

Öz

Bu çalışmada Okul Öncesi Eğitim Programlarının Öz bakım becerileri kapsamında temel sağlık kurallarını içermesi bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda 2002, 2006 ve 2013 Okul Öncesi Eğitim Programlarının temelini oluşturan kazanım ve göstergeleri ile 2002, 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabı, 2018 yılında yayınlanan Etkinlik Kitabında yer alan etkinlikler öz bakım becerileri kapsamında incelenmiştir. belirtilen kitaplardaki örnek etkinlikler temel sağlık kuralları çerçevesinde hijyen durumlarına yer verme, salgın vb. hastalıklara karşı önlem alma, hastalığa yakalanma durumunda yapılacaklar bakımından betimsel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre öz bakım becerilerine yönelik kazanımların en fazla yer aldığı program 2013 Okul Öncesi Eğitim Programıdır. Öz bakım becerileri kapsamında tasarlanan etkinlikler ise en fazla 2018 yılında yayınlanan etkinlik kitabında yer almaktadır. Ayrıca etkinlik kitaplarında yer alan etkinliklerin öz bakım becerileri kapsamında yeterince planlanmadığı, sağlık konusunda yeterince farkındalık oluşturmadığı, sağlığı koruma ve hastalığa yakalanma durumunda yapılması gerekenler hakkında bilgileri aktarmada yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitim programı, temel sağlık kuralları, öz bakım becerileri

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 22, Sayı 1, 2021
ss. 234-261
DOI: 10.17679/inuefd.820407

Makale türü:
Araştırma makalesi

Gönderim Tarihi : 03.11.2020
Kabul Tarihi : 01.02.2021

Giriş

İnsanlık tarih boyunca çeşitli salgın hastalıklarla karşı karşıya kalmış ve büyük insan kayıpları vermiştir. Bunlardan en çok bilinen kara veba salgını milyonlarca insanın ölümüne sebep olmuştur. Salgınla birlikte ekonomi, eğitim, din gibi birçok alanda etkilenen insanoğlu reformlara gitmiştir. Son olarak yaşanan 31 Aralık 2019'da, Çin Devleti'ne bağlı Hubei Eyaleti'nin, Vuhan Şehrinde ortaya çıkan ve kısa bir sürede bütün dünyayı etkisi altına alan Covid-19, pandemi haline gelerek tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Pandemi kapsamında dünyada ve Türkiye'de eğitim alanında çeşitli tedbirler alınmış ve bir müddet eğitime ara verilmiştir. 2020-2021 eğitim öğretim yılının başında okulların açılması kararı ilk olarak okul öncesi eğitim ve ilköğretim birinci sınıflar ile başlamıştır. Bu bağlamda okullarda da hijyen kuralları ile birlikte çeşitli önlemler alınmıştır. Bu durum akıllara sağlık ve hijyen kurallarının eğitim programlarında nasıl yer aldığı sorusunu getirmektedir.

Doğumla başlayıp altına yaşına kadar geçen zaman okul öncesi eğitim dönemi olarak adlandırılır (Turaşlı, 2012). Bu dönem hızlı bir gelişim süreci ile birlikte çevresel faktörlerin etkisine açık olması nedeniyle insanın gelişimi açısından son derece kritik bir süreçtir. Bu dönemin sağlıklı geçirilmesi çocuğun sağlıklı bir birey haline gelmesinin temelini oluşturmaktadır. Bu sebeple; okul öncesi eğitim döneminde çocuğun etkili deneyimler yaşaması, yaşantı yoluyla öğrenmesi ve öğrenmelerinin sistemli bir şekilde planlanması oldukça önemlidir. Bu bağlamda bu dönemde çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal, fiziksel ve dil alanındaki gelişimlerini iyi bilmeli ve ona göre eğitim ortamları ve programları hazırlanmalıdır. Böylelikle çocuğun gelişimi ve başarısına ilerleyen yıllarda da olumlu etkileri olacaktır (Kuru, 2000).

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden ilkokul yıllarının başladığı güne kadar geçen süre içinde ilerleyen yıllarda kendi yaşamlarında önemli etkiye sahip olan, bilişsel, dilsel, sosyal, duygusal, motor gelişimlerinin ve öz bakım becerilerinin bütünsel olarak desteklenmesini ve geliştirilmesini hedefleyen bir program kapsamında gerçekleşmektedir (Aral, Kandır & Can Yaşar, 2002; Oktay, 2003). Okul öncesi eğitimin temel amaçlarından ilki; çocukların beden, zihin ve duygu

gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda okul öncesi eğitim çocuğun motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli, öz bakım becerilerini kazandırmalıdır. Okul öncesi eğitim aynı zamanda çocuğu toplumsal rollere hazırlık, toplumun örf ve adetleri ve beklentileri doğrultusunda yönlendirerek sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmeyi de amaçlamaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013). Okul öncesi eğitim programı bu doğrultuda düzenlenmeli ve öğrenmelerin kalıcı hale gelebilmesi için gerçek yaşam deneyimleri ile paralel bir şekilde tasarlanmalıdır (Gültekin-Akduman, 2015).

Türk milli eğitiminin genel amaçları kapsamında okul öncesi eğitimin amaçlarına ulaşabilmek için programlar oluşturulmuştur. Tarihsel süreç içerisinde programlar geliştirilerek uygulanmıştır. Bu bağlamda 1989 yılında oluşturulan ilk program Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Koordinasyonunda bir komisyon kurularak 1994 yılında geliştirilmiştir. Bu programa göre 0-36 aylık çocuklar için kreş programı, 36-60 aylık için anaokulu programı ve 60-72 aylık çocuklar için anasınıfı programı oluşturulmuştur (MEB, 1994). 1994 programının güncellenmesi 2002 yılında yapılmış ve bu çalışma sonucunda kreş programının aynen devam etmesi, anaokulu ve anasınıfı programının birleştirilerek “36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı” adını alması kararlaştırılmıştır (MEB, 2002). 2006 yılında okul öncesi öğretmenlerinden alınan görüşler doğrultusunda 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı geliştirilmiş ve yanında öğretmen kılavuz kitabı da yayınlanmıştır (MEB, 2006; Morpa, 2007). En son değişikliğe 2013 yılında gidilerek program geliştirilmiş, programla birlikte etkinlik kitabı ve aile destekli OBADER yayınlanmıştır.

Çocuğun gelişim alanlarının desteklenmesi okul öncesi eğitim programlarının temel ilkesini oluşturmuştur. Bu doğrultuda bütün programlarda gelişim alanlarına ve öz bakım becerilerine yönelik kazanımlar oluşturulmuştur. Bu bağlamda oluşturulan kazanımlar; bilişsel gelişim, sosyal duygusal gelişim, psiko-motor gelişim, dil gelişimi alanlarında ve öz bakım becerileri kapsamında yer almaktadır. Okul öncesi eğitim programlarında sağlık ve hijyen kuralları ağırlıklı olarak öz bakım

becerileri kapsamında kazandırılmaya çalışılmaktadır. Öz-bakım becerileri eğitimi ile (sağlıklı beslenme, kaliteli uyku, yemeğini yiyebilme, ellerini yıkama, yardımsız giyinebilme, soyunabilme vb.) çocuğun bedensel ve zihinsel sağlığına üst düzey katkı sağlanmaktadır. (Önder, 2003). Bu becerilerin gelişimi çocuğun bağımsız, kendi kendine yeterli ve kendine güvenen bir birey olmasında çok önemli bir yere sahiptir. Ayrıca sağlıkla ve temizlik ile ilgili becerilerin gelişimi çocukların okuldaki gelişimlerini de etkilemektedir. Sağlık ve temizlik kurallarını bilen ve uygulayabilen çocuklar arkadaşları ve öğretmenleri tarafından takdir edilirken hastalıkları taşıma ve yayma konusunda da önleyici bir rolü olmaktadır. El temizliğine dikkat eden bir çocuğun mikrop ve virüsleri taşıması da azalacaktır. Bu bağlamda öz bakım becerileri kapsamında sağlık ve hijyen kurallarının daha planlı ve programlı olarak çocuklarda davranış haline getirilmesi amaçlanmalıdır.

Alan yazında, yapılan çalışmalarda okul öncesi eğitim programlarında yer alan kazanımlar çocuklarda bilişsel süreç becerilerini geliştirme, sosyal gelişimi destekleme, değerleri kazandırma gibi çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Fakat öz bakım becerileri kapsamında sağlık ve hijyen kuralları konusunda her hangi bir araştırma yapılmamıştır (Nuhoglu & Ceylan, 2012; Sapsağlam, 2016; Yiğit, Özyurt & Adıyaman, 2019). Bu nedenle; 2002, 2006, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programlarında ve 2013, 2018 yılında yayınlanan etkinlik kitaplarında hijyen, sağlığı koruma ilgili kazanım ve göstergeleri barındıran ve öz bakım becerilerini geliştirmeyi hedefleyen etkinliklerin tespit edilmesi ve analiz edilmesi oldukça önemli görülmüş, öz bakım becerileri boyutunun hijyen, salgın gibi hastalıklara karşı önlem alma, hastalığa yakalanma durumunda yapılacaklara ilişkin becerilerin kazandırılması durumunun incelenmesi gerekli görülmüştür. Böylece mevcut programlardaki kazanım ve göstergeler ile etkinlik kitaplarındaki etkinliklerin kapsamı belirlenerek ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda araştırmacılara, okul öncesi eğitim programcılara, okul öncesi öğretmenlerine ve ebeveynlere birer veri sağlayacaktır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı 2002, 2006 ve 2013 Okul Öncesi Eğitim Programlarının temelini oluşturan kazanımların ve 2002, 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabı, 2018 yılında yayınlanan etkinlik kitabında yer alan etkinliklerin öz bakım becerileri kapsamında temel sağlık ve hijyen kurallarını içermesi bakımından incelemektir.

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden betimsel içerik analizi modelinde yürütülmüştür. İçerik analizi, basılı, görsel vb. materyallerin sistematik bir şekilde taranarak belli kategoriler bakımından tematik olarak analiz edilmesini kapsar (Saban, 2009). Betimsel içerik analizi; belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalardır (Çalık & Sözbilir, 2014). Betimsel analiz ile yorum getirilen veriler, içerik analizi yöntemi ile derinleştirilerek bir işleme sürecine dahil edilmekte ve böylece betimsel analiz yolu ile farkına varılmayan kavramlar, temalar içerik analizi bulguları ile belirlenmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, 2002, 2006, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kazanım göstergeler ve öz bakım becerileri ile etkinliklerin analizi için 2002, 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabı ve 2018 yılında yayınlanan "Etkinlik Kitabı" ile sınırlandırılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün, internet sitesinde okul öncesi eğitim sekmesinden erişime açık bulunan elektronik kitapçıkların Portable Document Format (PDF) şekli ile daha önce yayınlanmış 2002, 2006, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kazanım-göstergeler, 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı Öğretmen Kılavuz Kitabında yer alan etkinlikler ve 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabı ile 2018

yılında yayınlanan öğretmenler için rehber niteliğindeki Etkinlik Kitabında yer alan etkinlikler oluşturmaktadır.

İçerik Analizi Yönergesinin Oluşturulması

Araştırmaya konu olan programların ve etkinlik kitaplarının çözümlenmesinde yurt içi ve yurt dışı çalışmalardan faydalanılarak on soru oluşturulmuştur (Murphy, Vriesenga & Storey, 2007; Saban, 2009; Selçuk & Ark., 2014; Tsai & Lydia Wen, 2005). Bu soruların kapsam geçerliliği için eğitim programları ve okul öncesi öğretmenliği bölümünde görev yapan iki öğretim üyesinin görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan, oluşturulan soruların araştırmanın genel amacına ne derecede hizmet ettiğini değerlendirmeleri istenmiş ve kendilerinin önerebileceği başka sorular varsa eklemeleri belirtilmiştir. Uzmanlar soruların uygunluğu konusunda araştırmacılarla aynı fikirde olmuşlar ve başka soru eklememişlerdir. Bu bağlamda oluşturulan soruların her biri bir tema olarak kategorize edilmiştir. İçerik analizi yönergesi doğrultusunda analiz edilen temalar şu şekildedir;

- 1) 2002, 2006, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kazanım ve göstergelerin gelişim alanlarına ve öz bakım becerilerine göre dağılımı nasıldır?
- 2) 2002, 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabı, 2018 yılında yayınlanan etkinlik kitabında yer alan etkinliklerin dağılımı nasıldır?
- 3) 2002 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinliklerde, öz bakım becerileri kapsamında sağlıklı ilgili etkinliklere yer verme durumunun dağılımı nasıldır?
- 4) 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı öğretmen kılavuz kitabında yer alan etkinliklerde, öz bakım becerileri kapsamında sağlıklı ilgili etkinliklere yer verme durumunun dağılımı nasıldır?
- 5) 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinliklerde, öz bakım becerileri kapsamında sağlıklı ilgili etkinliklere yer verme durumunun dağılımı nasıldır?
- 6) 2018 yılı Etkinlik Kitabında yer alan etkinliklerde, öz bakım becerileri kapsamında sağlıklı ilgili etkinliklere yer verme durumunun dağılımı nasıldır?

- 7) 2002 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan, öz bakımla ilgili içeriğe yer veren etkinliklerin kalıcı olabilmesi için yapılan ek faaliyetlerin dağılımı nasıldır?
- 8) 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı öğretmen kılavuz kitabında yer alan, öz bakımla ilgili içeriğe yer veren etkinliklerin kalıcı olabilmesi için yapılan ek faaliyetlerin dağılımı nasıldır?
- 9) 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabında, öz bakımla ilgili içeriğe yer veren etkinliklerin kalıcı olabilmesi için yapılan ek faaliyetlerin dağılımı nasıldır?
- 10) 2018 yılı Etkinlik Kitabında öz bakımla ilgili içeriğe yer veren etkinliklerin kalıcı olabilmesi için yapılan ek faaliyetlerin dağılımı nasıldır?

Verilerin Kodlanması ve Analizi

Verilerin çözümlenmesinde tema olarak incelenen on sorunun alt temaları oluşturulmuştur. Örneğin üçüncü ve dördüncü soruların alt temaları sağlıkla ilgili bilgi verme ve farkındalık oluşturma, hastalığa karşı önlem alma, hastalığa yakalanma durumunda yapılması gerekenler olmak üzere üç tanedir. Belirlenen alt temalara göre kazanım ve göstergeler ile etkinlikler kodlanmıştır. İç tutarlığın sağlanması amacıyla verilerin kodlanması birer hafta ara ile tekrar yapılarak birbirleri ile karşılaştırılmış ve kodlamalar arasında bir farklılık bulunamamıştır, güvenilirlik çalışmasında ise. Bu bağlamda oluşturulan kodlamalar tekrar oluşturulan sorularda görüşlerine başvuru uzmanlara sunulmuş ve onlardan da verileri temalara göre kodlamaları istenmiştir. Uzmanların ve araştırmacının kodlamaları arasında Miles & Huberman'ın (1994), (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı X 100) formülü kullanılmış ve kodlamalar arası uyum %94 olarak hesaplanmıştır. Kodlanan verilerin çözümlenmesi için SPSS paket programı kullanılmıştır. Bu amaçla öncelikle bütün temalar ve alt temalar SPSS paket programına aktarılmıştır. Burada programların ve etkinlik kitaplarının yıllarına, kazanımlar ve göstergelerine, etkinlik çeşitlerine ilişkin veri girişleri yapılmış ve ardından belirlenen tema ve alt temalara göre kazanımlar ve etkinlikler var veya yok olarak işaretlenmiştir. Böylece saptanan kazanım ve etkinliklerin ne kadar tekrarlandığını bulabilmek için frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılarak yorumlanmıştır. İncelenen etkinlikler, Okul Öncesi Eğitim Programlarına

göre ayrıştırılarak etkinlik çeşitlerine (Türkçe, sanat, hareket, fen, matematik, oyun, müzik, Türkçe dil etkinliği, drama, serbest zaman, alan gezileri, okuma- yazmaya hazırlık) ilişkin bilgilere tablolarda yer verilmiştir. Birden fazla etkinlik türünün birleştirilmesi ile oluşturulan etkinlikler bütünleştirilmiş etkinlik olarak adlandırılmıştır.

Bulgular

1. 2002, 2006, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan kazanım ve göstergelerin gelişim alanlarına ve öz bakım becerilerine göre dağılımı nasıldır temasına ait elde edilen bulgular tablo 1 de gösterilmiştir.

Tablo 1

2002, 2006, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Kazanım Ve Göstergelerinin Gelişim Alanlarına Ve Öz Bakım Becerilerine Göre Dağılımı

Gelişim Alanları	Okul Öncesi Eğitim Programları					
	Hedef	2002	Amaç	2006	2013	Gösterge
Bilişsel Gelişim	12	48	21	97	21	189
Psiko-motor Gelişim	6	38	5	46	5	72
Sosyal-duygusal Gelişim	13	46	15	58	17	70
Dil Gelişimi	7	18	8	37	12	94
Öz bakım Becerileri	5	19	5	26	8	40
Toplam	43	169	54	264	63	424

Tablo 1 incelendiğinde; 2002 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın "sosyal-duygusal gelişim alanı (f=13) en yüksek kazanıma yer verilen alan olarak belirlenmiştir. Bilişsel gelişim alanı (f=12) ise sosyal-duygusal gelişim alanından sonra en yüksek frekans değerine sahiptir. 2002 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın hedef frekans değeri en düşük gelişim alanı öz bakım becerileri (f=5) olarak tespit edilmiş ve öz bakım becerilerine ait kazanımların (f=19) frekans değerleri ise dil gelişimi kazanımlarından (f=18) sonra en

düşük değer olarak tespit edilmiştir. 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı incelendiğinde; en fazla bilişsel gelişim alanında (f=21) amaç ve kazanım varken en az olan gelişim alanı ise öz bakım becerileri alanı (f=5) olarak görülmektedir. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı incelendiğinde; kazanım ve gösterge frekans değeri en yüksek gelişim alanı bilişsel gelişim alanı (f=21), en düşük kazanım frekansı motor gelişim alanı (f=5), gösterge frekansı ise öz bakım becerileri (f=40) olarak görülmektedir.

2. 2002, 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabı, 2018 yılında yayınlanan etkinlik kitabında yer alan etkinliklerin dağılımı nasıldır temasına ait bulgular tablo 2 de yer almaktadır.

Tablo 2

2002, 2006 Öğretmen Kılavuz Kitabı, 2013 Ve 2018 Yılı Etkinlik Kitabındaki Etkinliklerde Gelişim Alanlarına Yer Verme Durumu

	Yıllara Göre Etkinliklerde Bulunan Gelişim Alanlarının Dağılımı							
	2002		2006		2013		2018	
Gelişim alanları	f	%	f	%	f	%	f	%
Etkinlik Sayısı	10	-	78	-	40	-	341	-
Bilişsel Gelişim	10	100	49	62	31	77	263	77
Sosyal-Duygusal Gelişim	9	90	42	53	16	40	169	49
Psiko-Motor Gelişim	4	40	36	46	20	50	181	53
Dil Gelişimi	0	-	36	46	25	62	198	58
Öz bakım Becerileri	0	-	7	8	1	2.5	42	12

Tablo 2'ye göre 2002 okul öncesi eğitim programında yer alan örnek etkinlik sayısı 10 tanedir. Bu etkinliklerin hepsinde bilişsel gelişim alanından kazanımlar yer alırken, dokuz etkinlikte sosyal duygusal gelişim alanından kazanımlar, dört etkinlikte psiko-motor gelişim alanından kazanımlar yer

almaktadır. Dil gelişimi alanı kazanımları ve öz bakım becerileri kapsamında her hangi bir etkinlik tasarlanmamıştır. 2006 yılı öğretmen kılavuz kitabında yer alan toplam örnek etkinlik sayısı 78'dir. Etkinlikler en çok bilişsel alan gelişiminden kazanımlar seçilerek planlanırken (49 etkinlikte), en az öz bakım becerileri alanından (7 etkinlikte) kazanımlar seçilerek tasarlanmıştır. 2013 yılı etkinlik kitabında toplam örnek etkinlik sayısı 40 tane'dir. Bu etkinliklerden otuz bir tanesinde bilişsel gelişim alanı kazanımları yer alırken sadece bir tanesinde öz bakım becerilerine yönelik kazanım bulunmaktadır. 2018 yılı etkinlik kitabında ise toplam örnek etkinlik sayısı 341'dir. Bu etkinliklerden iki yüz altmış üç etkinlikte bilişsel alan kazanımları yer alırken kırk iki etkinlikte öz bakım becerilerine yönelik kazanımlar yer almaktadır.

3. 2002 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinliklerde, öz bakım becerileri kapsamında sağlıkla ilgili etkinliklere yer verme durumunun dağılımı nasıldır temasına ait elde edilen bulgular tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

2002 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Yer Alan Etkinliklerde, Öz Bakım Becerileri Kapsamında Sağlıkla İlgili Bilgi Verme ve Farkındalık Oluşturma, Hastalığa Karşı Önlem Alma ve Hastalığa Yakalanma Durumunda Yapılması Gerekenlere Yer Verme Durumu

Alt temalar	(f)	Etkinlik
Sağlıkla İlgili Bilgi Verme ve Farkındalık Oluşturma	4	E1-E4 (Fen), E2 (Drama), E3 (Türkçe Dil-Müzik- Oyun)
Hastalığa Karşı Önlem Alma	1	E4 (Fen)
Hastalığa Yakalanma Durumunda Yapılması Gerekenler	-	-

Tablo 3 incelendiğinde, 2002 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinliklerden direkt öz bakım becerileri kapsamında örnek etkinlik olmamakla beraber diğer etkinliklerden dört tanesinde, hastalık

ile ilgili bilgi verme-farkındalık oluşturma konusuna, bir tanesinde ise hastalığın önlenmesi konusuna değinilmiştir. Hastalığa yakalanma durumunda yapılabilecekler konusunda içeriğe ise hiçbir etkinlikte yer verilmemiştir. Etkinlik türlerine bakıldığında hastalıkla ilgili bilgi verme ve farkındalık oluşturma konusunda fen (f=2), Türkçe-Dil-Müzik-Oyun (f=1) ve drama (f=1) etkinliklerinden faydalanılmıştır

4. 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı öğretmen kılavuz kitabında yer alan etkinliklerde, öz bakım becerileri kapsamında sağlıkla ilgili etkinliklere yer verme durumunun dağılımı nasıldır temasına yönelik elde edilen bulgular tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

2006 Okul Öncesi Eğitim Programı Öğretmen Kılavuz Kitabında Yer Alan Etkinliklerde, Öz Bakım Becerileri Kapsamında Sağlıkla İlgili Bilgi Verme ve Farkındalık Oluşturma, Hastalığa Karşı Önlem Alma ve Hastalığa Yakalanma Durumunda Yapılması Gerekenlere Yer Verme Durumu

Alt temalar	(f)	Etkinlik
Sağlıkla ilgili Bilgi verme ve Farkındalık oluşturma	7	E11 (Serbest Zaman), E14 (Serbest Zaman), E19 (Sanat), E22 (Okuma-Yazma Hazırlık), E23 (Oyun ve Hareket), E28 (Türkçe), E29 (Oyun)
Hastalığa Karşı Önlem Alma	8	E11 (Serbest Zaman), E14 (Serbest Zaman), E15 (Fen ve Matematik), E17 (Serbest Zaman), E20 (Serbest Zaman), E23 (Oyun ve Hareket), E24 (Serbest Zaman), E27 (Oyun ve Hareket), E29 (Oyun)
Hastalığa Yakalanma Durumunda Yapılması Gerekenler	0	X

Tablo 4 incelendiğinde; 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda bulunan etkinliklerin (f=78) öz bakım becerileri kapsamında, en fazla hastalık ile ilgili önlem alma (f=8) konusunda içeriğe sahip olduğu görülmüştür. 2006 Programında, sağlıkla ilgili bilgi verme ve

farkındalık oluşturma (f=7) konusunda içeriğe sahip olma düzeyi, önlem almayı (f=8) takip etmektedir. Hem sağlıkla ilgili bilgi verme ve farkındalık oluşturmada hem de hastalığa karşı önlem alma konusunda en çok tercih edilen etkinlik türünün serbest zaman etkinliği olduğu görülmektedir.

5. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan etkinliklerde, öz bakım becerileri kapsamında sağlıkla ilgili etkinliklere yer verme durumunun dağılımı nasıldır temasına ait elde edilen bulgular tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabında Yer Alan Etkinliklerde, Öz Bakım Becerileri Kapsamında Sağlıkla İlgili Bilgi Verme ve Farkındalık Oluşturma, Hastalığa Karşı Önlem Alma ve Hastalığa Yakalanma Durumunda Yapılması Gerekenlere Yer Verme Durumu

Alt temalar	(f)	Etkinlik
Sağlıkla ilgili Bilgi verme ve Farkındalık oluşturma	1	E43(Fen)
Hastalığa Karşı Önlem Alma	1	E43(Fen)
Hastalığa Yakalanma Durumunda Yapılması Gerekenler	-	

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nın Etkinlik Kitabı'nda bulunan etkinlikler (f=40) incelendiğinde öz bakım becerileri kapsamında, sağlıkla ilgili bilgi verme ve farkındalık oluşturma (f=1) ve hastalığa karşı önlem alma (f=1) hakkında eşit oranda etkinliğe yer verilmiştir. Hastalığa yakalanma durumunda yapılması gerekenler konusunda hiçbir etkinliğe yer verilmemiştir. Fen etkinliği ile sağlıkla ilgili bilgi verme ve farkındalık oluşturma, hastalığa karşı önlem alma konusuna değinilmiştir.

6. 2018 yılı Etkinlik Kitabında yer alan etkinliklerde, öz bakım becerileri kapsamında sağlıkla ilgili etkinliklere yer verme durumunun dağılımı nasıldır temasına ait elde edilen bulgular tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

2018 Yılı Etkinlik Kitabında Yer Alan Etkinliklerde, Öz Bakım Becerileri Kapsamında Sağlıkla İlgili Bilgi Verme ve Farkındalık Oluşturma, Hastalığa Karşı Önlem Alma ve Hastalığa Yakalanma Durumunda Yapılması Gerekenlere Yer Verme Durumu

Alt temalar	(f)	Etkinlik
Sağlıkla ilgili Bilgi verme ve Farkındalık oluşturma	21	E76 (Türkçe ve Oyun), E77 (Türkçe ve Sanat), E78 (Türkçe ve Sanat), E80 (Türkçe ve Sanat), E81 (Drama ve Sanat), E83 (Alan Gezisi), E84 (Sanat, Alan Gezisi ve Fen), E85 (Fen), E86 (Fen ve Sanat), E87 (Türkçe, Matematik ve Sanat), E89 (Sanat), E90 (Türkçe), E97 (Türkçe, Matematik ve Müzik), E100 (Fen, Oyun ve Okuma Yazmaya Hazırlık), E102 (Müzik, Fen ve Türkçe), E103 (Fen ve Sanat), E104 (Oyun ve Fen), E109 (Fen, Türkçe ve Drama), E110 (Hareket ve Oyun), E113 (Hareket ve oyun), E117 (Türkçe, Drama ve Fen)
Hastalığa Karşı Önlem Alma	23	E78 (Türkçe ve Sanat), E80 (Türkçe ve Sanat), E81 (Drama ve Sanat), E83 (Alan Gezisi), E84 (Sanat, Alan Gezisi ve Fen), E85 (Fen), E86 (Fen ve Sanat), E87 (Türkçe, Matematik ve Sanat), E88 (Fen, Sanat ve Oyun), E89 (Sanat), E90 (Türkçe), E97 (Türkçe, Matematik ve Müzik), E100 (Fen, Oyun ve Okuma Yazmaya Hazırlık), E101(Fen ve Sanat), E102 (Müzik, Fen ve Türkçe), E103 (Fen ve Sanat), E104 (Oyun ve Fen), E106 (Matematik ve Fen), E109 (Fen, Türkçe ve Drama), E110 (Hareket ve Oyun), E113 (Hareket ve oyun), E114 (Fen ve Oyun), E116 (Türkçe, Oyun ve Sanat)
Hastalığa Yakalanma Durumunda Yapılması	5	E78 (Türkçe), E86 (Fen ve Sanat), E91 (Sanat ve Oyun), E102 (Müzik, Fen ve Türkçe), E103 (Fen ve Sanat)

Gerekenler

Tablo 6 incelendiğinde; etkinlik kitabında yer alan etkinliklerden (f=341) yalnızca öz bakım kazanımı içerenleri (f=49) incelenmiştir. Bu etkinliklerde, öz bakım becerileri kapsamında, hastalığa karşı önlem alma (f=23) içeriğine en çok yer verilmiştir. Hastalığa yakalanma durumunda yapılması gerekenler (f=5) konusunda içeriğe en az yer verilmiştir. Etkinlik türlerinin dağılımında sağlıklı ilgili bilgi verme ve farkındalık oluşturma konusunda en çok tercih edilen etkinlik türü Türkçe (f=10) en az tercih edilen etkinlik türü ise okuma yazmaya hazırlık (f=1) olarak görülmüştür. Hastalığa karşı önlem alma konusunda en çok tercih edilen etkinlik türü fen (f=12), en az tercih edilen etkinlik türü ise okuma yazmaya hazırlık (f=1) şeklinde görülmektedir. Hastalığa yakalanma durumunda yapılması gerekenlerle ilgili en çok tercih edilen etkinlik türü sanat (f=3) ve en az tercih edilen etkinlik türü ise oyun (f=1) olarak tespit edilmiştir.

7. 2002 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan, öz bakımla ilgili içeriğe yer veren etkinliklerin kalıcı olabilmesi için yapılan ek faaliyetlerin dağılımı nasıldır temasına ait elde edilen bulgular tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

2002 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan, Öz Bakımla İlgili İçeriğe Yer Veren Etkinliklerin Kalıcı Olabilmesi İçin Yapılan Ek Faaliyetlerin Durumu

Alt temalar	(f)	Etkinlik
		E1 (Fen), E2 (Drama), E3 (Türkçe-Dil-Müzik ve
Etkinliği Benzer Etkinliklerle Destekleme	4	Oyun), E4 (Fen)
Rol Model Olma	1	E4 (Fen)
Aile Katılım Sağlama	0	X

Tablo 7 incelendiğinde kalıcılığın sağlanması için en çok etkinliği benzer etkinliklerle destekleme (f=4) konusunda ek faaliyetlere yer verildiği görülmüştür. Aile katılımı sağlama (f=0) ek faaliyetine yer verilmemiştir. Kalıcılığı sağlamak için yapılan ek faaliyetlerin etkinlik türlerine göre dağılımı; rol model olma faaliyetinde fen (f=1) türüne ve etkinliği benzer faaliyetlerle destekleme durumunda ise fen (f=2), drama, bütünleştirilmiş Türkçe dil- müzik- oyun türüne yer verildiği görülmüştür.

8. 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı öğretmen kılavuz kitabında yer alan, öz bakımla ilgili içeriğe yer veren etkinliklerin kalıcı olabilmesi için yapılan ek faaliyetlerin dağılımı nasıldır temasına ait elde edilen bulgular tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

2006 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan, Öz bakımla İlgili İçeriğe Yer Veren Etkinliklerin Kalıcı Olabilmesi İçin Yapılan Ek Faaliyetlerin Durumu

Alt temalar	(f)	Etkinlik
Etkinliği Benzer etkinliklerle destekleme	7	E11 (Serbest Zaman), E14 (Serbest Zaman), E15 (Fen ve Matematik), E17 (Serbest Zaman), E20 (Serbest Zaman), E24 (Serbest Zaman), E30 (Serbest Zaman)
Aile Katılımı Sağlama	1	E26 (Fen ve Matematik)
Rol Model Olma	0	X

Tablo 8 incelendiğinde, 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı Öğretmen Kılavuz Kitabı kapsamında yer alan öz bakım becerileri içeriğine sahip etkinliklerin, kalıcılığının sağlanması için yapılan ek faaliyetlerin, etkinlikleri benzer etkinliklerle destekleme (f=7) çalışmasına en çok yer verildiği belirlenmiştir. Rol model olma(f=0) ek faaliyetine hiç yer verilmemiştir.

9. 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabında yer alan, öz bakımla ilgili içeriğe yer veren etkinliklerin kalıcı olabilmesi için yapılan ek faaliyetlerin dağılımı nasıldır temasına ait elde edilen bulgular tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan, Öz bakımla İlgili İçeriğe Yer Veren Etkinliklerin, Kalıcı Olabilmesi İçin Yapılan Ek Faaliyetlerin Durumu

Alt temalar	(f)	Etkinlik
Etkinliği Benzer etkinliklerle destekleme	1	E43 (Fen)
Aile Katılımı Sağlama	1	E43 (Fen)
Rol Model Olma	0	X

Tablo 9 incelendiğinde, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlik Kitabında yer alan, öz bakım becerileri içeriğine sahip etkinliklerin, devamlılığının sağlanması için yapılan ek faaliyetlerin, aile katılımı sağlama (f=1) ve etkinliği benzer faaliyetlerle destekleme (f=1) ek faaliyetlerine eşit oranda yer verildiği görülmüştür. Rol model olma (f=0) ek faaliyetine hiç yer verilmemiştir.

10. 2018 yılı etkinlik kitabında yer alan, öz bakımla ilgili içeriğe yer veren etkinliklerin kalıcı olabilmesi için yapılan ek faaliyetlerin dağılımı nasıldır temasına ait elde edilen bulgular tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

2018 yılı etkinlik kitabında, öz bakımla ilgili içeriğe yer veren etkinliklerin kalıcı olabilmesi için yapılan ek faaliyetlerin durumu

Alt temalar	(f)	Etkinlik
Aile Katılımı Sağlama	18	E73 (Türkçe), E74 (Oyun), E75 (Alan Gezisi ve Sanat), E81 (Drama ve Sanat), E83 (Alan Gezisi), E84 (Sanat, Alan Gezisi ve Fen), E85 (Fen), E86 (Fen ve Sanat), E87 (Türkçe, Matematik ve Sanat), E97 (Türkçe, Matematik ve Müzik), E100 (Fen, Oyun ve Okuma Yazmaya Hazırlık), E102 (Müzik, Fen ve Türkçe), E103 (Fen ve Sanat), E106 (Matematik ve Fen), E109 (Fen, Türkçe ve Drama), E113 (Hareket ve Oyun), E114 (Fen ve Oyun), E117 (Türkçe, Drama ve Fen)
Etkinliği Benzer Etkinliklerle Destekleme	15	E74 (Oyun), E75 (Alan Gezisi Ve Sanat), E81 (Drama Ve Sanat), E83 (Alan Gezisi), E84 (Sanat, Alan Gezisi ve Fen), E85 (Fen), E86 (Fen ve Sanat), E87 (Türkçe, Matematik ve Sanat), E97 (Türkçe, Matematik ve Müzik), E100 (Fen, Oyun Ve Okuma Yazmaya Hazırlık), E102 (Müzik, Fen ve Türkçe), E103 (Fen ve Sanat), E106 (Matematik ve Fen), E109 (Fen, Türkçe Ve Drama), E113 (Hareket Ve Oyun)
Rol Model Olma	11	E74 (Oyun), E75 (Alan Gezisi ve Sanat), E83 (Alan Gezisi), E84 (Sanat, Alan Gezisi ve Fen), E85 (Fen), E87 (Türkçe, Matematik ve Sanat), E97 (Türkçe, Matematik ve Müzik), E102 (Müzik, Fen ve Türkçe), E103 (Fen ve

Sanat), E109 (Fen, Türkçe ve Drama), E113 (Hareket ve Oyun)

Tablo 10 incelendiğinde, etkinlik kitabında öz bakım becerileri içeriğine sahip etkinliklerin, kalıcılığın sağlanması için yapılan ek faaliyetlerden aile katılımını sağlama (f=18) ek faaliyetine en çok yer verildiği ve rol model olma (f=11) ek faaliyetine ise en az yer verildiği belirlenmiştir. Her üç ek faaliyet türünde de fen etkinliği en çok tercih edilen etkinlik türü olmuştur.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

2002, 2006, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programlarında, 2002, 2006 öğretmen kılavuz kitabında, 2013 ve 2018 yılında yayınlanan etkinlik kitabında öz bakım becerileri kapsamında temel sağlık kurallarına ne düzeyde yer verildiğinin incelenmesini amaçlayan bu çalışmada 2002 yılından itibaren programlarda etkinlik örneklerine yer verildiği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgularda öğretmenlere En çok etkinlik 2013 programında ve 2013-2018 etkinlik kitaplarında sunulmuştur. 2002 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda ise öğretmenlere çok az etkinlik önerisinde bulunulmuştur. Öz bakım becerilerine öğrenme süreçlerinde yer verilmiş, kazanım ve gösterge olarak yer verilmemiştir.

Araştırma kapsamında 2002, 2006 ve 2013 yıllarına ait Okul Öncesi Eğitim Programlarında yer alan kazanımlardan öz bakım alanı incelendiğinde, öz bakım alanının diğer gelişim alanlarına oranla ihmal edildiği görülmektedir. Her ne kadar değişen yıllarla birlikte, öz bakım alanına yer verilme oranında artış görülse de yine de bu alanın yeterince desteklenmediği görülmektedir. Okul öncesi eğitim çocukların yaşamın tüm aşamalarında kullanacağı temel yaşam becerilerini kazandığı dönemdir (Aydın, 2000). Bu nedenle çocukların akademik becerilerden önce yaşam becerilerini kazanmaları önemli görülmektedir. Bu bağlamda Okul Öncesi Eğitim Programı'nın çocuklara yaşamsal becerileri kazandırılması konusunu desteklemesi gerektiği düşünülmektedir. 2013 yılına uygulamaya koyulan Okul Öncesi Eğitim Programı'nda bütün programların eksik yönleri tamamlanmış, bütünsel gelişimi merkeze alan bir yaklaşım benimsenmiştir (MEB, 2013). Bu çalışmanın bulgularına göre okul

öncesi eğitim programlarında bulunan etkinliklerde bilişsel gelişim amaç ve kazanımlarına en çok yer verildiği, öz bakım becerilerine ise en az yer verildiği tespit edilmiştir. bu bağlamda çıkarılacak örnek etkinlik kitaplarında öz bakım becerileri kapsamında sağlık ve hijyen kazanımlarına ağırlık verilerek etkinlikler tasarlanabilir. Ayrıca öz bakım becerilerini kapsayan etkinliklerin, öğrenmenin kalıcı olması için diğer etkinliklerle bütünleştirilmiş olarak sunulması gerekmektedir. Böylelikle etkinlikler içerisinde çocuklar doğal bir ortam içerisinde gerçek yaşam becerilerini kazanma fırsatı bulabilecektir (Çağdaş & Seçer, 2005; Güzelyurt & Özkan, 2018). Gelişimin bir bütün olarak ilerlemesi ilkesince öz bakım becerilerindeki artışın çocukların sosyal gelişimlerine de olumlu katkılar sağladığı görülmüştür (Yiğitoğlu, Vural & Körükçü, 2018).

Okul Öncesi Eğitim Programları incelendiğinde; yıllar ilerledikçe öz bakıma yönelik yer verilen kazanım sayısı artış göstermiştir. Bu kazanım sayılarının diğer gelişim alanlarında yer alan kazanım sayılarına oranla daha az olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte öz bakım becerilerinin, etkinlikler içerisinde süreç içinde sunulduğu görülmektedir. Doğrudan kazanım olarak sunmak yerine, başka kazanımların yanında destekleyici olarak sunulmaktadır. Ayrıca etkinlik formlarında; öz bakım becerileri kazanımları doğrudan yer almazken etkinliklerin içeriğinde öz bakım becerilerine yönelik durumlar bulunmaktadır. Bu durum, öz bakım becerilerinin planlı ve sistemli şekilde sunulmadığını göstermektedir. Oysaki okul öncesi eğitim süreci; çocukların bilişsel, dil, sosyal-duygusal, motor gelişimleri ile öz bakım becerilerinin bütünsel olarak desteklenmesi ve geliştirilmesini hedefleyen bir program kapsamında gerçekleşmektedir. Dünya'nın ve Türkiye'nin etkisi altında olduğu COVID-19 salgını öz bakım becerisinin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu süreçte aileler çocukları sağlık hakkında bilgilendirmeye, onlarda farkındalık oluşturmaya, hastalıklara karşı önlem almaya, hastalığa yakalanma durumunda neler yapılacağı konusunda bilgilendirmeye ve onlara rol model olmaya çalışmaktadırlar (Kesgin & Topuzoğlu, 2006). Bu bağlamda Okul Öncesi Eğitim Programlarında yer alan öz bakım etkinliklerinin içerikleri incelendiğinde; etkinliklerde sıklıkla hijyen konusunda bilgilendirme yer almaktadır. Bununla birlikte hastalıklara karşı önlem alma ve hastalığa yakalanma durumunda neler yapılacağı ile ilgili kapsamlı bir içerik yer almamaktadır. Araştırma

sürecinde, okul öncesi eğitim programı ve 2018 yılında yayınlanan etkinlik kitabı kapsamında incelenen etkinliklerin, genellikle birden fazla etkinlik çeşidi ile ortaya koyulmuş, bütünleştirilmiş etkinlikler olduğu saptanmıştır. Etkinliklerin tür olarak en fazla fen etkinliği kategorisinde ele alındığı belirlenmiştir. Okul öncesi dönemde çocukların bütünsel gelişimini sağlamak ve öz bakım becerilerini edindirebilmek için yalnızca belirli türlerde etkinlikler tercih edilmemeli, yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunan öğrenme ortamları hazırlanmalıdır (Arslan, 2012). Bu bağlamda yapılan çalışmalar göstermiştir ki farklı öğrenme yöntem ve teknikleri ile öz bakım becerilerinin öğretilmesi daha etkili olmuştur. Gazezoğlu (2007), okul öncesi eğitimde öz bakım becerilerinin kazandırılmasında oyun yöntemini kullanmış ve çocukların öz bakım becerileri kapsamında temizlik kuralları ve doğru beslenmenin farkında olma gibi kazanımlarında artış olduğunu bulmuştur. Bayer'in yapmış olduğu çalışmada Montessori yönteminin okul öncesi çocuklarının öz bakım becerilerine olumlu yönde katkı sağladığı ve çocukların temizlik, kişisel bakım, becerilerinde diğerlerine göre daha etkili olduğu bulunmuştur (Bayer, 2015).

Okul öncesi dönem, çocukların öğrenmeyi öğrendikleri yıllar olarak bilinmektedir. Bu süreçte çocukların kişisel bir takım düşünme biçimleri olsa da mantıklı olarak düşünme ve öğrenebilme durumları sınırlıdır (Aydın, 2000). Bu nedenle çocuğa öğretilmek istenenlerin, tekrar yolu ile pekiştirilmesi, onlara rol model olunması ve çocuğun öğrenme sürecinin desteklenmesi gerekmektedir. Araştırma kapsamında incelenen etkinliklerde, yapılan etkinliklerin benzerleri ile pekiştirilmesi ve rol model olunmasına yer verme durumlarından en çok "aile katılımı sağlamaya" yer verildiği görülmüştür. Çocukların öğrenmelerinin kalıcılığını arttırmak için daha çok ek faaliyete yer verilmesi gerekmektedir. Aile katılımı etkinlikleri ile okulda verilen eğitimin kalıcılığı ve tutarlılığını sağlamak adına annelerin bu konuda daha özenli olması gerekmektedir. Zira yapılan bir araştırmada annelerin olumlu, tutarlı ebeveyn davranışlarının çocuklarının iyi alışkanlıklar kazanması ve öz bakım ve sosyal becerilere yönelik olanakların sağlanması üzerine etkili olduğu saptanmıştır (Kartal, Kurban, Zencir & Kapıkıran, 2010). Bu bilgiler doğrultusunda öneriler şöyledir: Öz bakım becerilerinin program içindeki ağırlığı artırılabilir. Öz bakım etkinlikleri diğer etkinliklerle bütünleştirilerek

sunulabilir. Etkinlikler planlanırken, çocukların desteklenebileceği ve öğrenmenin kalıcılığının sağlanacağı; rol model olma, benzer etkinliklerle pekiştirme, aile katılımı gibi ek faaliyetlere yer vermek gerekmektedir. Öğretmenlere pandemi sürecine yönelik; sağlık, hijyen, kişisel bakım gibi konuları içeren etkinlik örneklerinin bulunduğu kitapçıklar hazırlanarak dağıtılabılır. Güncel olarak kullanılan okul öncesi eğitim programında, gelişim alanlarının kazanım ve göstergeleri yeniden düzenlenerek, Öz bakım becerileri kazanımların sağlık kapsamındaki kazanım sayılarının nicelik ve niteliği artırılmalıdır. Etkinlikler planlanırken tek bir gelişim alanına ağırlık verilmemeli ve çocuğun bütünsel gelişiminin desteklenmesi için öğretmenler yönlendirilebilir. Pandemi süreci boyunca ve sonrasında eğitim-öğretime başlayacak öğretmenlere ve çocukların eğitim sürecinde yer alan paydaşlara genel sağlık eğitimi verilebilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

- Aral, N., Kandır, A., & Can Yaşar, M. (2002). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı*. YA-PA Yayın Pazarlama.
- Arslan, Ü. (2012). *Okul öncesi eğitimde temel becerilerin ve sosyal davranışların kazandırılması*. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* (6. bs., s. 205-230) içinde. Anı Yayıncılık.
- Aydın, M. (2000). *Eğitim yönetimi*. Hatipoğlu Yayınevi.
- Bayer, A. (2015, 5 Ekim). *Montessori Yönteminin okul öncesi (36-66 ay) çocuklarının özbakım becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisan tezi). Selçuk Üniversitesi .
- Çağdaş, A., & Seçer, Z. Ş. (2005). *Anne-baba eğitimi*. Eğitim Kitabevi.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Gazetoğlu, Ö. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarına öz bakım becerilerinin kazandırılmasında oyun yoluyla öğretimin etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Gültekin-Akduman, G. (2015). *Okul öncesi eğitimin tanımı ve önemi*. Gülden Uyanık Balat. G. Uyanık Balat (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (ss. 1–17). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Güzelyurt, T., & Özkan, Ö. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi dönemde çevre eğitimine ilişkin görüşleri: Durum çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 13(11), 651-668.
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13425>
- Kartal, A., Kurban, N. K., Zencir, M., & Kapıkıran, N. A. (2010). *Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin ebeveyn davranışlarının çocuklarının öz bakım ve sosyal becerileri ile ilişkilerinin incelenmesi* (Proje No: 2009BSP007). Pamukkale Üniversitesi
<http://acikerisim.pau.edu.tr:8080/xmlui/handle/11499/56>
- Kesgin, C., & Topuzoğlu, A. (2006). Sağlığın tanımı: Başaçıkma. *İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları*, 4(3), 7-49.
- Kuru, N. (2000). *Nitelikli bir okul öncesi eğitim öğretmeninden beklenen kişisel yeterliklerin eğitimde kalite kapsamında incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi .
- MEB. (1994). *Okul öncesi eğitim programı*. MEB Yayınları.

- MEB. (2002). *Okul öncesi eğitim programı*. MEB Yayınları.
- MEB. (2006). *Okul öncesi eğitim programı*. MEB Yayınları.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. MEB Yayınları.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı etkinlik kitabı*. MEB Yayınları.
- MEB. (2018). *Etkinlik kitabı* (1. bs.). Ankara: Devlet Kitapları. <http://www.mebders.com/indir/5594>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. SAGE Publications, Thousand Oaks.
- Morpa. (2007). *Okul öncesi eğitim programı (36-72 aylık çocuklar için) öğretmen kılavuz kitabı*. Morpa Kültür Yayınları.
- Murphy, J., Vriesenga, M., & Storey, V. (2007). Educational Administration Quarterly, 1979-2003: An analysis of types of work, methods of investigation, and influences. *Educational Administration Quarterly*, 43(5), 612–628.
- Nuhoğlu, H., & Ceylan, R. (2012). Okul öncesi öğretim programında yer alan amaç ve kazanımların bilimsel temel süreç becerileri açısından değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (34), 112-127.
- Oktay, A. (2003). 21. Yüzyıla girerken dünyada yaşanan değişimler ve erken çocukluk eğitimi. M. Sevinç (Ed.), *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (s. 18-30) içinde. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Önder, A. (2003). *Okul öncesi çocukları için eğitici drama uygulamaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Saban, A. (2009). Content analysis of Turkish studies about the multiple intelligences theory. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 9(2), 859–876.
- Sapsağlam, Ö. (2016). Okul öncesi eğitim programlarında yer alan hedeflerin değerler açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 11(9), 683–700.
<https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9571>
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M., & Dündar, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(173), 430-453.

Tıp Hukuku Derneği (2007). Tıp Hukuku.10 Mayıs 2020 tarihinde

<http://www.tiphukuku.org.tr/icerik.php?gid=169&cat=29> adresinden erişildi.

Tsai, C.-C., & Lydia Wen, M. (2005). Research and trends in science education from 1998 to 2002: A content analysis of publication in selected journals. *International Journal Of Science Education*, 27(1), 3–14.

Turaşlı, K. N. (2012). *Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı ve önemi*. G. Haktanır (Ed.), Okul öncesi eğitime giriş (s.1-37) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma* (8. bs.). Ankara: Seçkin Yayınları.

Yiğit, C., Özyurt, M., & Adıyaman, H. (2019). Okul öncesi öğrencilerinin programın kazanımlarına ulaşma durumlarının değerlendirilmesine ilişkin bir model önerisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15 (3) , 237-252.

Yiğitoğlu, G. T., Vural, B. K., & Körükçü, Ö. (2018). 4-5 yaş grubu çocukların sosyal gelişim düzeyleri ile öz bakım becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 26(3), 897-905.

Dr. Öğretim Üyesi. Munise DURAN
munise.durdu@inonu.edu.tr
Öğretim Görevlisi, Hande Hasibe ARSLAN
Hande-H-Arslan@hotmail.com